चरणशब्दे सर्वम् ॥ ८ ॥ यत्र चरणशब्दो विधिवाक्ये तत्र सर्वमुपांशु भवति ।

देवतान्यत्र ॥ ९ ॥ यत्र चरणशब्दो न भवति तत्र देवता उपांशु भवति नान्यत् ।

यजति सोमं त्वष्टारं देवानां पत्नीरग्निं गृहपतिमिति ॥ १० ॥ स्थालीस्थेनाज्येन चतस्रो देवता यजति ।

तृतीयेऽन्तर्धानं पुरस्तात् ॥ ११ ॥ तृतीये पत्नीसंयाजे पुरस्तात्कठादिना अन्तर्धानं करोति ।

पत्न्यन्वारभतेऽध्वर्युम् ॥ १२ ॥ [1] अधिकारात्तृतीयऽएव पत्नीसंयाजे · स चायमध्वर्युसंस्कारो द्वितीयानिर्देशात् अतः पत्न्यभावेऽपि येन केनचित्कर्तव्यः ।

शम्युक्तं भवतीडान्तं वा ॥ १३ ॥ वाशब्दस्य शम्युक्तेन सम्बन्धः · तेनायमर्थः तदिदं पत्नीसंयाजाख्यं कर्म इडान्तं भवत्येव शम्युक्तं वा भवति शम्युर्भवति न वेत्यर्थः । नियमेनेडान्तं श्रूयते तदिडान्तं भवतीत्यादिना (१.१.२.१४) · तथा उतो प्रस्तरस्यैव रूपं क्रियते स यदि प्रस्तरस्य रूपं कुर्यादित्येवमादिकं (१.१.२.१४-१५) कर्म यदिशब्दाद्विकल्पेन विधीयते । ततश्च गृहपतियागानन्तरं पूर्ववदिडां पञ्चावत्तामाज्येनावदायेडां होत्रे प्रदायाविसृजन्दक्षिणातिक्रामतीडां प्रतिगृह्य होतुरङ्गुलिपर्वणीऽअनक्त्यवान्तरेडामादधाति पूर्ववदिडां च सर्वेऽन्वारभन्ते मयोदमिति यजमानो जपत्युपहूतां प्राश्नन्ति युक्ता यजमानश्च पवित्रयोरभावाद्दर्भैर्मार्जयन्तेऽपरेण वेदिं सुमित्रिया न इत्येतावत् इडान्तं भवतीत्यनेन गृह्यतऽइति कर्काचार्यः ।

शम्युक्ते वेदतृणमादायानक्ति प्रस्तरवत्स्रुचि स्रुवे स्थाल्यां च ॥ १४ ॥ [2] शम्युक्ते कर्मणि क्रियमाणे एष विशेषः · वेदतृणं वेदस्य तृणम् । एकेषां प्रस्तरवदित्यनेन मन्त्रो न गृह्यते अश्रुतत्वादिति · युक्तं चैतत् ।

---

१) चरणशब्दादन्यत्र देवतापदमुपांशु भवति Ss. २) पत्नीसंयाजे येन प्रविष्टस्तेन निष्क्रामेत् Mahâd. ३) अग्रं स्रुवस्य मध्यं स्रुवे मूलं स्थाल्याम् व्यन्तु वय इति मन्त्रेण Mahâd. See ३. ६. ४-७.